

MOST ŠPIONŮ

Tiskový materiál k filmu

IMPULS
Rádio

OFI

100+1

ZVUK HISTORIE

Válka

CinemaArt

PREMIÉRA 3. PROSINCE 2015

Steven Spielberg je velkým nadšencem historie a významné historické události jsou častým námětem jeho filmové tvorby. Jeho zájem o studenou válku se datuje do dob, kdy mu jako malému klukovi otec vyprávěl o nedůvěře a nepřátelství, které panovaly mezi Sovětským svazem a USA. Tyto příběhy si pamatuje dodnes.

“Můj otec odcestoval do Ruska hned poté, co byl Francis Gary Powers sestřelen,” vzpomíná Spielberg. *“Můj otec a jeho další tři společníci z General Electric stáli ve frontě, aby si prohlédli leteckou kombinézu, přilbu a trosky U-2, které byly v Rusku veřejně vystaveny, aby lidé viděli, čeho je Amerika schopná. Byli asi hodinu od začátku fronty, když k nim přistoupila dvojice ruských vojenských úředníků a požádala je o pasy. Věděli, že jsou Američané. Dovedli je na začátek fronty, ne aby jim ušetřili čas, ale aby ukázali na U-2 a pak na tátu a jeho přátele a řekli: ‘Podívejte se, čeho je vaše země schopná,’ což rozzlobeně zopakovali ještě několikrát, než jim vrátili zpátky jejich pasy.”*

“Na tento příběh jsem nedokázal zapomenout a nikdy jsem nezapomněl na to, co se stalo Francisi Gary Powersovi.”

Byly to rušné roky studené války a v této válce nešlo o armády. Šlo o informace. Byla to doba, kdy anti-komunistická propaganda (jakými byla vzdělávací videa a senzacechtivé zpravodajství sdělovacích prostředků, jak je známe např. z případu Rosenbergových) vyvolávala a pěstovala v celé zemi strach a nenávist... nenávist pramenící z obav z neznámého. Byla to nebezpečná doba, obzvláště když jste měl za úkol obhajovat ruského špiona...

Most špiónů, dramatický thriller společnosti Fox 2000 Pictures/DreamWorks Pictures, je příběhem Jamese Donovana, pojišťovacího právníka z Brooklynu, který se nečekaně ocitne uprostřed studené války, když ho CIA pověří, aby vyjednal propuštění zajatého amerického stíhacího pilota.

V režii Stevena Spielberga se představí filmové hvězdy jako: dvojnásobný držitel Oscara Tom Hanks v roli právníka Jamese Donovana; držitel tří cen Tony a dvojnásobný držitel ceny Olivier, Mark Rylance jako zajatý sovětský špion Rudolf Abel; Scott Shepherd jako důstojník CIA Hoffman; na Oscara dvakrát nominovaná Amy Ryanová jako Donovanova manželka Mary; Sebastian Koch jako východoněmecký právník Wolfgang Vogel; sedminásobný držitel Emmy Alan Alda jako Thomas Watters, partner v Donovanově advokátní kanceláři; Austin Stowell jako sestřelený pilot Air Force Francis Gary Powers; Mikhail Gorevoy jako sovětský důstojník Ivan Schischkin; a Will Rogers jako Frederic Pryor, americký student zadržený ve východním Berlíně. *Most špiónů* vznikl v produkci Stevena Spielberga. Výkonnými producenty byli: držitel Zlatého glóbu, Marc Platt a Kristie Macosko Kriegerová, Adam Somner, Daniel Lupi, Jeff Skoll a Jonathan King. Scénář napsal Matt Charman a držitelé tří Oscarů Ethan a Joel Coenové. *Most špiónů* bude uveden v amerických kinech 16. října 2015 společností Touchstone Pictures.

“Každý má právo na obhajobu... na každém člověku záleží.”

James Donovan

~ NEUVĚŘITELNÝ PŘÍBĚH PODLE SKUTEČNÝCH UDÁLOSTÍ ~

V 50. letech, v raných fázích studené války, bylo napětí mezi USA a SSSR rozšířeným jevem. Když FBI zatkne Rudolfa Abela (Mark Rylance), sovětského agenta žijícího v New Yorku, strach a paranoia se vystupňuje. Pověřený zasíláním kódovaných zpráv zpět do Ruska, Abel je vyslýchán FBI, ale odmítá spolupracovat. Během soudního procesu je zadržován ve federální věznici.

Vláda potřebuje nezávislého advokáta, který by se chopil Abelovy obhajoby, osloví proto Jamese Donovana (Tom Hanks), pojišťovacího právníka z Brooklynu. Ale Donovan, bývalý žalobce v norimberských procesech a ostatními právníky uznávaný pro své schopnosti vyjednavče, má málo zkušeností s obviněním takového rozsahu a nechce se do procesu zapojit. Ujmout se tak nepopulární obhajoby by pro něj znamenalo být na očích veřejnosti, jeho rodina by se stala předmětem zájmu, opovržení a dokonce i potenciálního nebezpečí.

Donovan nakonec souhlasí a rozhodne se Abela zastupovat. Vede ho k tomu princip spravedlnosti a ochrany základních lidských práv. Chce se ujistit, že bude Abel podroben spravedlivému soudu bez ohledu na jeho občanství. Během příprav na obhajobu se mezi oběma muži začne vytvářet pouto, které je založené na vzájemném respektu a porozumění. Donovan obdivuje Abelovu sílu a loajálnost. Před soudem přednese vášnivou obhajobou, aby ho uchránil před trestem smrti. Argumentuje při tom, že jeho jednání, bylo jednáním dobrého vojáka, který plnil rozkazy ve službách své země.

O něco později je americký průzkumný letoun U-2 sestřelen nad sovětským vzdušným prostorem a pilot Francis Gary Powers (Austin Stowell) je zajat a odsouzen k 10ti letům vězení v Rusku. Zatímco CIA jakoukoliv spojitost s průzkumnou misí kategoricky odmítá, obává se, že může být Powers přinucen k odhalení přísně tajných informací. Poté, co je CIA svědkem Donovanových schopností v soudní síni, agent CIA Hoffman (Scott Shepherd) Donovana osloví a rekrutuje, aby se stal členem národní bezpečnostní mise. Donovan se brzy vydá na cestu do Berlína, kde má za úkol vyjednat výměnu špiónů mezi USA a Sovětským svazem. Žene ho tam láska k jeho rodné zemi, neochvějná víra, přesvědčení a obrovské množství odvahy. Nedlouho po svém příjezdu se dozví o americkém studentovi Fredericu Pryorovi (Will Rogers), který byl zatčen ve východním Berlíně, když se snažil vrátit domů na Západ. Navzdory pokynům CIA soustředit se pouze na sestřeleného pilota, Donovan se rozhodne vyjednat propuštění obou - pilota i studenta, protože odmítá v této zemi kohokoliv opustit.

“Říkáme tomu ústava. A to z nás dělá Američany.”

James Donovan

~ STAVBA MOSTU: OD SCÉNÁŘE PO FILMOVÉ PLÁTNO ~

Když dramatik a televizní scénárista žijící v Londýně, Matt Charman, natrefil v biografii Johna F. Kennedyho na poznámku pod čarou, která se odkazuje na amerického právníka, jehož prezident poslal na Kubu vyjednat propuštění 1,113 vězňů, vzbudilo to v něm zvědavost. Rychlý průzkum mu nabídl jméno, které neznal, James Donovan, úspěšný pojišťovací právník z Brooklynu. Avšak nejzajímavější na tom byl příběh, který se odehrál o několik let dříve. Donovan obhajoval sovětského agenta obviněného ze špionáže během studené války, a zatímco se specializoval na pojišťovací právo a nepraktikoval již několik let právo trestní, byl požádán, aby vyjednal jednu z nejdůležitějších výměn vysoce postavených vězňů v dějinách 20. století.

Charman neměl příliš hlubokou znalost fungování filmového průmyslu. Přesto odletěl do Hollywoodu v naději, že přesvědčí studio, aby dalo zelenou filmu podle Donovanova pozoruhodného a pravdivého příběhu. I když se Donovanovo jméno v análech dějin studené války příliš nevyjímal, Charman představil studiu DreamWorks napínavý příběh idealistického muže, který se ocitl ve velkém světě národní bezpečnosti a úskoků. Vedoucí pracovníky DreamWorks to okamžitě zaujalo.

*“Když jsem tento příběh uslyšela, šla jsem do kolen,” říká producentka Kristie Macosko Kriegerová, která byla koproducentkou *Lincolna* a pracuje pro DreamWorks. “Málokdo zná příběh Jamese Donovana a málokdo ví, čeho tenkrát dosáhl. Připadalo mi to jako stvořené pro Stevena.”*

Producent Marc Platt, mezi jehož filmy patří *Čarovný les*, *Drive* a nadcházející *Dívka ve vlaku* byl obeznámen s Donovanovým příběhem a byl si také vědom zájmu režiséra Stevena Spielberga o studenou válku a historii obecně. Navíc měl pocit, že se tento příběh přesně hodil pro tohoto režiséra a jeho cítění. *“Jako filmař se Steven věnoval některým skvělým kultovním postavám. Nyní měl další příležitost chopit se historického tématu mimořádně filmovým způsobem. Je to skvělý filmař a vyprávění takovýchto příběhů je pro něj jako stvořené.”*

Oba měli pravdu. Příběh byl částečně dramatem z právníckého prostředí a částečně thrillerem a částečně historickým velkofilmem a Spielberg jím byl fascinován. Právě postava Jamese Donovana ho na příběhu přitahovala nejvíc. Příběh uznávaného právníka žijícího život typického muže, hlavy rodiny, v 50. letech, který na sebe vezme nebezpečný úkol a stojí si za svými ideály, měl obrovský filmový potenciál.

“Jako mladík vyrůstající v 50. a 60. letech jsem si velice dobře uvědomoval, co se během studené války dělo, ale nevěděl jsem nic o výměně Rudolfa Abela za Francise Gary Powerse,” říká Spielberg. “Věděl jsem o Powersovi. Každý slyšel, že byl průzkumný letoun U-2 sestřelen, a že byl jeho pilot vystaven veřejnému monstr procesu. Tento příběh skončil velkolepou prohrou. Neuvědomoval jsem si však, že se v návaznosti na jeho dopadení stalo ještě něco. Byla to tajná výměna sovětského špiona Abela za Powerse, amerického špionážního pilota. Bylo toho hodně, co mě na tomto příběhu přitahovalo.”

Charman se vrátil zpět do Londýna, aby začal na příběhu pracovat a během šesti týdnů napsal provokativní, dobře vystavěný scénář. Pracoval s pocitem napětí mezi několika lineárními příběhy. Spielberg říká: *“Matt odvedl dobrou práci, když spojil Powersův příběh s příběhem Abela/Donovana.”*

Bylo to chytré, důležité rozhodnutí, protože Powers teoreticky dělal totéž, za co byl Abel zatčený, jen se pohyboval ve vzduchu. Charman potřeboval, aby k sobě jednotlivé příběhy navzájem promlouvaly. Platt s ním souhlasil: *“Matt odvedl fantastickou práci, a jakmile scénář dokončil, ukázal ho bratrům Coenům, kteří jsou známí svým specifickým stylem, jež je autentický, ale na hraně, což bylo pro tento příběh ideální.”*

Bratři Coenové, jejichž působivá filmografie zahrnuje tituly, jako *Tahle země není pro starý*, *Big Lebowski* a *Fargo*, se okamžitě ponořili do práce, konkrétně do jazyka daného období a do proměny Toma Hankse v postavu Donovana. Mistrně tak transformovali tento nevšední životní zážitek do silného příběhu, který skvěle vystihuje podstatu tohoto člověka.

“Joel a Ethan nám umožnili poznat postavy do hloubky,” říká Spielberg. *“Dodali příběhu ironii a trochu absurdního humoru. Ne ve smyslu, že by se film stal absurdním, jak se některé filmy mohou zdát, mám na mysli absurditu, kterou přináší sám život. Jsou skvělými pozorovateli reálného života, jak je všichni známe díky jejich obsáhlé a obdivuhodné filmové práci a byli schopni to vnést i do našeho příběhu.”*

Jedno téma, které se proplétá scénářem bratří Coenů, byl názor, že špioni vypadají jako každý jiný. Vysvětluje: *“Nebyla to jen hra stínů a světla - špiónů ve stereotypním podání. Bylo to o tom, že špióny mohou být lidé, u kterých by nás to vůbec nenapadlo, a přitom jsou na misi, která by mohla ohrozit naši národní bezpečnost. Ocitl jsem se v rukách tří skvělých vypravěčů - Matta Charmana a Joela a Ethana Coenových.”*

Jakmile byl scénář hotový, přípravy na natáčení se daly do pohybu. Velice brzy se sestavil hvězdný filmový štáb včetně: dvojnásobného držitele Oscara Janusze Kaminského v roli kameramana; držitele Oscara Adama Stockhausena, filmového architekta; Kasii Walické Maimone, kostýmní výtvarnice; trojitého držitele Oscara Michaela Kahna, střiháče; a na Oscara 12krát nominovaného skladatele, Thomase Newmana.

“Steven miluje autentičnost,” říká Macosko Kriegerová, *“dali jsme dohromady úžasnou skupinu umělců... z nichž někteří s ním spolupracovali již dříve a někteří byli nováčky.”*

“Lidé se tohoto muže bojí... je hrozbou pro nás pro všechny. Víš, jak se na nás budou lidé dívat? Rodina muže, který se snaží osvobodit zrádce?”

Mary Donovanová

~ HERECKÉ OBSAZENÍ ~

Válečné filmy, které Steven Spielberg jako malý kluk natáčel na 8mm film na zahradě svých rodičů, se často odehrávaly během druhé světové války. Jedná se o opakující se téma v celé řadě jeho filmů (*Schindlerův seznam*, *Zachraňte vojína Ryana*, *Říše slunce* nebo *1941* a *Indiana Jones*). Ale až nyní se jedná o příběh zasazený do světa mezinárodní špionáže. *“Miluji špionážní filmy,”* říká Spielberg. *“Miluji Johna le Carré, filmy s Jamesem Bondem, časopis Mad a jeho proslulý kreslený komiks ‘Spy vs. Spy’, na kterém jsem vyrostl. Špionáž byla vždy v mé mysli.”*

Mostu špiónů stojí na silných charakterech. James Donovan, právník specializující se na pojišťovací právo, je vlákán do spleťtých chodeb FBI a CIA a stává se srdcem příběhu. Když došlo na herecké obsazení - volba byla jasná: jeden z nejhlasnějších herců současnosti, Tom Hanks.

“Není nikdo, kdo by se pro tuto roli hodil víc než Tom Hanks,” říká producentka Kristie Macosko Kriegerová. *“James Donovan je jen obyčejný chlapík. Člověk, který pouze dělal svou práci a pak se zničehonic stal hráčem v tomto neuvěřitelném mezinárodním příběhu. To se prostě nestává jen tak. Lidé vnímají Toma Hankse jako obyčejného člověka, jako jednoho z nich a to je důvod, proč je v roli Jamese Donovana tak skvělý.”*

Hanks a Spielberg sdílí jedinečný, kreativní vztah, který povyšuje jakýkoliv film, do kterého se spolu pustí. Předchozí spolupráce zahrnují *Zachraňte vojína Ryana*, *Chyť mě, když to dokážeš* a *Terminál*, stejně jako Emmy a Zlatým glóblem oceněnou minisérii stanice HBO *Bratrstvo neohrožených* podle knihy Stephena Ambrose a Emmy oceněný *Pacifik*, které společně produkovali.

Spielberg říká: *“James Donovan byl někým, kdo si pevně stál za tím, v co věřil - v jeho případě, že spravedlnost platí pro všechny stejně, bez ohledu na to, na které straně železné opony stojíte. Tomova zásadovost, jeho smysl pro rovnost a spravedlnost a skutečnost, že využívá své popularity, aby realizoval prospěšné věci, z něj udělaly zcela jasného kandidáta.”*

“Tom je velkým fanouškem historie,” dodává producent Marc Platt. *“To se dá vyvodit z některých velkých seriálů a filmů, které produkoval, a ve kterých i hrál. Avšak on má speciálně zájem o toto historické období. O studené válce a politice východního/západního Berlína hodně ví.”*

Hanks, který hrál v tak různorodých filmech jako *Philadelphia*, *Forrest Gump*, *Trosečník* a *Toy Story*, roli ve filmu přijal, aniž by si přečetl scénář, jen na základě kalibru filmařů, kteří na projekt již kývli. Jakmile to udělal, věděl, že stojí před jedním z nejvíce vzrušujících projektů své zářné kariéry. *“Toto téma mě vždycky fascinovalo, díky svému místu a době,”* říká Hanks. *“Věděl jsem, že Francis Gary Powers byl pilotem U-2, který byl sestřelen nad Sovětským svazem, že to byl obrovský mezinárodní incident, a že muselo dojít k výměně, aby ho dostali zpátky. Ale neznal jsem některé z detailů, nebo kdo byl například samotný James Donovan.”*

Pokračuje: *“Rád si čtu o historii a rád se dozvídám zcela nová fakta, zejména o tématech, ve kterých se orientuji. A když k tomu dojde, je to jako vyhrát v loterii.”*

Hanks byl vazbou, která se mezi Donovanem a Rudolfem Abelem vyvine, fascinován. Vysvětluje: *“Nejdříve měl s Rudolfem Abelem zcela profesionální vztah jako jeho obhájce. Dokonce říká ‘Jsem váš obhájce, mým úkolem je zastupovat vás a poskytnout vám nejlepší verzi amerického práva, jak mu rozumím. Tady je to, co si myslím, že spravedlnost představuje.’ Avšak mezi Donovanem a Abelem se vyvinul i velmi osobní vztah. Donovan měl pocit, že bojuje za dobrého člověka a to jak osobně, tak z hlediska toho, za čím si stál.”*

Pro Spielberga Donovan reprezentuje ideál skutečně altruistického člověka, někoho, kdo byl dostatečně houževnatý, aby Abela obhajoval a postavil toto rozhodnutí před své vlastní pohodlí a bezpečí, protože opravdu věřil, že se právo musí respektovat. *“To vyvolalo napětí v Donovanově rodině. Stejný druh napětí musel zažívat můj vlastní otec, když se před ostatními zmínil, že strávil tři týdny v Sovětském svazu. Bylo to doba, kdy jste jen zmínili Sovětský svaz nevhodným způsobem a už vás obvinili ze spoluviny,”* říká Spielberg.

“Tom je dokonalý spolupracovník,” dodává Spielberg. *“Zkusí cokoli a má tisíc nápadů a je otevřen tisícům nápadů ostatních lidí. Je to neuvěřitelně kreativní člověk, který prostě chce přijít věcem na kloub a to velice originálním způsobem.”*

Macosko Kriegerová dodává: *“Sledovat Toma a Stevena při práci je radost. Oba jsou mistři v tom, co dělají, a vy máte možnost je pozorovat. Jejich spolupráci charakterizuje lehkost a ladnost, která probouzí to nejlepší v nich.”*

Stejně důležité bylo najít herce, který by dokázal ztělesnit zajatého sovětského špiona s překvapující hloubkou charakteru. Měl být natolik zajímavý, aby z něj diváci cítili jeho lidskost a ohleduplnost... někdo, kdo by byl rovnocenným partnerem Hanksovi.

Spielberg si vždy vážil herců, jejichž výkony jsou upřímné a opravdové, a proto ho lákalo spolupracovat s Markem Rylancem. Po celá léta sledoval kariéru tohoto britského herce a horlivě s ním toužil spolupracovat. Jen pro něj hledal tu pravou roli. *“Mark je jedním z nejpozoruhodnějších herců, ať pracuje kdekoli,”* říká Spielberg. *“Viděl jsem ho v divadelním představení Večer tříkrálový a to rozhodlo.”*

Rylance je dobře známý pro svou jevištní tvorbu v divadelních hrách jako *Jeruzalém* a *Boeing-Boeing* nebo v nedávném miniseriálu stanice PBS *Wolf Hall*. Příležitost pracovat se Spielbergem ho přiměla k pokoře. Zatímco Rudolf Abel byl kontroverzní postavou, jeho nezištné vlastenectví vyvolává v Donovanovi respekt a obdiv. Rylanceovi se tento aspekt líbil.

Rylance také považoval tento příběh za dojemný a zároveň neuvěřitelně zábavný. Ocenil skutečnost, že měl potenciál zapůsobit na lidi, aby se zamysleli. *“Je to film o muži, který dělá správnou věc ve správný čas na správném místě a je to důležitý příběh.”*

Abel, jehož skutečné jméno bylo Vilyam Fisher, zemřel v roce 1971 a byl za svého života zřídka fotografován nebo požádán o rozhovor. Podle Rylance: *“Opravdu toho o něm moc nevíme, jen to, že na různých místech v New Yorku přebíral a předával zprávy prostřednictvím duté mince. Byl to tzv. špeh - spáč. Abel žil ve Spojených státech již několik let, než začal tuto nezákonnou činnost vykonávat. Nebyl hlavním organizátorem špionážního okruhu, jen prováděl misi. Když byl ale chycen, americká vláda ho před veřejností učinila trochu důležitějším, než ve skutečnosti byl.”*

Abel žil skromně jako malíř v Brooklynu. Když je v našem filmu zajat, nesnaží se skrývat svou minulost. Zachovává mlčení, neodhaluje žádné informace o své činnosti v USA nebo napojení na kohokoliv v Moskvě, což je pro FBI nesmírně frustrující. Hanks říká: *“Abel je jen chlapík, který dělá svou práci. Je to špión a my máme své lidi, kteří tam dělají totéž pro naši zemi. Domnívám se, že byl Abel překvapen, když slyšel tento argument od muže, který byl jeho obhájcem... nebyl to z jeho strany jen nějaký druh legalistického manévru, opravdu v to věřil.”*

Abel byl ve skutečnosti velmi kvalifikovaným umělcem a Spielberg se na to rozhodl zaměřit hned v úvodní filmové scéně. Vysvětluje: *“Jak sami sebe vidíme a jak nás vidí lidi kolem, co skrýváme... to vše bylo součástí mé myšlenky. Musel jsem začít film na tváři Marka Rylance v roli Rudolfa Abela a pak se s kamerou vzdálit, aby divák zjistil, že Abel studuje svou vlastní tvář, protože maluje autoportrét.”*

Spielberg pokračuje: *“To mi umožnilo zamyslet se nad tím, jak sami sebe vnímáme... jsme to ve skutečnosti my, když si namalujeme autoportrét nebo je to naše představa, jak chceme, aby nás ostatní viděli, což je to, co dělají špióni. Musí se přestrojit, splynout a vlastně zmizet, aby byli úspěšní. Domnívám se, že to byl dobrý způsob, jak příběh správně tematicky rozehrát.”*

Rylance pěl na Hankse nic než chválu. *“Tom mě viděl v představení ‘Večer tříkrálový’ v Los Angeles v roce 2003, ještě před tím, než se představení proslavilo. Byl dokonce jedním z prvních herců, kteří se na nás přišli podívat do zákulisí. Mluvil s herci, což bylo pro všechny velmi vzrušující,”* říká. *“Nejvíc mě překvapilo, že Tom lidi rád rozesměje. Má smysl pro humor, díky kterému se lidé okamžitě uvolní.”*

Herečka Amy Ryanová, která získala nominaci na Oscara za svou roli ostřílené matky v *Gone, Baby, Gone* a naposledy se objevila *Birdmanovi*, přijala roli Donovanovy podporující, ale neústupné ženy, Mary. V rozhovoru o tom, co ji na projektu přitahovalo, říká: *“U většiny scénářů to trvá 10 nebo 15 stran, než pochopíte, kým postavy ve skutečnosti jsou. Ale tady zjistíte, kým je James Donovan hned během prvních několika stran. Navíc jsem ráda, že jeho žena, Mary Donovanová, nebyla jen samé ‘Ano, drahoušku, samozřejmě drahoušku’. Měla dobré, smysluplné názory na svět, do kterého její manžel vkročil, a to mě opravdu přitahovalo.”*

Před samotným začátkem natáčení měla herečka možnost setkat se s vnučkou Mary Donovanové. *“Viděla jsem jejich svatební alba, fotky z dovolených a slyšela příběhy z první ruky. Zjistila jsem, že se Mary narodila v Bay Ridge. Vyrůstala v irské katolické rodině. Vystudovala Marymount College a nakonec se usadila v Park Slope,”* vysvětluje Ryanová. *“Mary byla hrdá na to, co její manžel dělá, ale nelíbila se jí pozornost, kterou její rodina přitahovala. Měla strach, že mohou být jejich děti v nebezpečí.”*

Největší výzvou pro Ryanovou bylo ztělesnit ženu, která se ocitla v mimořádně náročné situaci tak, aby jí diváci uvěřili. Platt říká: *“Mary, v podání Amy, musíte fandit. Zároveň v ní cítíte i rozpor, protože chce chránit svou rodinu. Zapojení jejího manžela do tohoto případu uvrhlo rodinu do nebezpečí a má to za důsledek, že se od nich někteří přátelé odvrátili. Vidíte, že chce chránit a milovat svého manžela a dělat to, co on považuje za správné a zároveň chce chránit svou rodinu a vy ji za to máte rádi.”*

Ryanová byla obzvláště nadšená, že měla možnost pracovat s Hanksem. Považuje ho za velkorysého a to jak duchem, tak energií. *“Nesmírně na mě zapůsobilo nadšení, které vkládal do každé scény. Má jako herec tolik zkušeností. Snažila jsem se ho poslouchat a sledovat ho, jak to jen šlo,”* říká. *“Kromě všech technických aspektů filmového herectví jako povědomí, kde je kamera a kde jsou světla, je ještě navíc schopný zcela a pravdivě ovládnout scénu... to je úžasná schopnost.”*

Hanks vnímal Ryanovou obdobně. *“Pracovat s Amy bylo úžasné... Vždy jsem měl pocit, že se vůbec nemusí snažit a přesto dělá vše s velkou přesností.”*

Poté, co filmaři obsadili hlavní role, pustili se do hledání adeptů do rolí vedlejších, které jsou stejnou nedílnou součástí Donovanova příběhu. Proto oslovili castingovou režisérku Ellen Lewisovou, která žije v New Yorku. Spielberg říká: *“Tolikrát jsem chtěl oslovit Ellen, ale vždy byla zaneprázdněná prací pro Scorseseho. A teď se naskytl okamžik, kdy Marty zrovna netočil, takže jsem měl Ellen k dispozici, což bylo skvělé, protože jsem chtěl převážně obsadit divadelní herce.”*

Divadelní herec Scott Shepherd, který obdržel cenu Obie za své výkony v *Gatz* a v *Poor Theater* a také se objevil ve snímku *Vedlejší účinky*, se ujal role Hoffmana, agenta CIA. CIA hledala soukromou osobu, jakou byl Donovan, aby vyjednal výměnu špiónů ve východním Berlíně bez účasti vlád. A je to právě Hoffman, který zajišťuje Donovanovu účast na nebezpečné misi. Oba muži se však brzy dostanou do křížku, Shepherd totiž od Donovana očekává, že bude upřednostňovat národní bezpečnost před zájmy klienta.

Když Donovan úkol přijme, Hoffman zdůrazní, že se vydává do Evropy na vlastní pěst. Ani americká, ani sovětská vláda se nebude na operaci nijak podílet... Německá demokratická republika bude zprostředkovávat výměnu přímo s ním. Hanks dodává: *“Donovan přednese autentickou a vášnivou obhajobu na obranu tohoto sovětského špióna, což následně pomůže umožnit a usnadnit výměnu špiónů a návrat Powerse zpět do USA.”*

Donovan je přesvědčený, že Abel jednal čestně, když ale narazí na některá formální pochybení během ohledání a zabavení Abelova ateliéru a bytu, začíná pochybovat o tom, že mělo jeho zatčení řádný průběh. Platt vysvětluje: *“Hoffman je člověk ze CIA, který se domnívá, že bezpečnost státu je za všech okolností nejdůležitější. Avšak Donovan má jiné zásady zakořeněné v ústavě... takže tu máte vedle sebe ústavní versus národně-bezpečnostní hledisko.”*

Alan Alda přijal roli Thomase Watterse, partnera advokátní firmy Watters, Cowan & Donovan. *“Moje postava vystřadí Donovana z jeho postu za cílem ochránit firmu,”* říká Alda. *“Watters jen chce chránit firmu a zabránit tomu, aby se Donovan stal příliš idealistickým. Což byl ze strany scénáristů chytrý způsob, jak ukázat, čemu musel Donovan čelit, když souhlasil a ujal se případu.”*

Nadějný mladý americký herec Austin Stowell, který se objevil v úspěšném snímku *Whiplash*, ztvárnil postavu Francise Gary Powerse, mladého pilota, který se stal členem CIA a létal tajné mise v průzkumném letounu U-2 a byl následně sestřelen nad Sovětským svazem. Rusové ho uvězní, umístí na samotku a podrobí spánkové deprivaci. Nakonec musí zakusit ponížení ve velmi veřejném moskevském monstrprocesu. Spielberg se pro tohoto herce rozhodl poté, co shlédl jeho denní práce v *Public Morals*, televizním detektivním dramatu, jehož byl výkonným producentem, a ve kterém Stowell ztvárnil hlavní roli.

Nutnost shromáždit strategické vojenské informace o našich protivnících během studené války vedla k vývoji U-2 průzkumného letounu, který dokázal létat ve výšce 70.000 stop, což je dvojnásobek výšky dopravního letadla. Pohyb tohoto letounu Sověti nedokázali zachytit. Powers zemřel v roce 1977, ale jeho syn, Francis Gary Powers, Jr., má ve filmu epizodní roli jako agent CIA zapojený do výcviku pilotů U-2, neboli tzv. “řidičů”, jak se jim tehdy přezdívalo.

Německý herec Sebastian Koch, který hrál v Oscarem oceněném snímku *Životy těch druhých* a v akčním thrilleru *Smrtonosná past: Opět v akci*, byl obsazen do role nedůtklivého, nevyzpytatelného východoněmeckého “advokáta” Wolfganga Vogela, který zastupuje Abelovu takzvanou rodinu, a se kterým musí Donovan vyjednat Abelovu výměnu. Vogel pracuje pro komunistickou vládu Německé demokratické republiky (NDR), která nebyla uznána americkou vládou, ale zoufale se snažila stát se autonomní zemí.

Spielberg vysvětluje: *“Nacionalistické východní Německo se Sovětům vzpouzelo ve smyslu ‘Víme, že nás živíte a oblékáte, zajišťujete nás, ale my nejsme vaše loutky.’* Donovan nakonec provede Abelovu výměnu se dvěma různými stranami: s Vogelem a NDR na Checkpointu Charlie, kde dojde k výměně Frederica Pryora a s Ivanem Schischkinem a Rusy na Glienickém mostě, kde dojde k výměně Powerse.

Ruský herec Michail Gorevoy, divákům nejlépe známý jako darebák Vladimir Popov v bondovce *Dnes neumírej*, se ujal role tajemného Ivana Schischkina, sovětského úředníka, který o sobě říká, že je zástupcem tajemníka na Sovětském velvyslanectví ve východním Berlíně, ale který je ve skutečnosti vysoce postaveným agentem KGB s nímž

musí Donovan jednat. Mladý americký herec Will Rogers, který se objevil ve filmu *A Good Marriage* přijal roli Frederica Pryora, amerického studenta zatčeného ve východním Berlíně. Donovan se o něm dozví, jakmile přicestuje do východního Berlína za účelem Powersova propuštění a trvá na tom, že se mladý student musí také stát součástí výměny.

~ STUDENÁ VÁLKA NA FILMOVÉM PLÁTNĚ ~

Lokace: New York, Německo a Polsko

Filmový štáb byl sestaven a filmaři se museli rozhodnout, kde film natočit. Doufali, že budou moci využít mnohá z míst, kde se příběhu ve skutečnosti odehrál. Procestovali USA a Evropu a nakonec se usadili v New Yorku, Berlíně, Německu a Wrocławu v Polsku.

Tento příběh je studií o změně nálad a prostředí. Film se otevírá v Brooklynu v roce 1957 a pak se děj přenesení do východního Berlína. Z tohoto důvodu producenti využili dvou různých filmových štábů: jeden štáb točil filmové scény v/kolem New Yorku a druhý štáb v Německu a Polsku, každý s vlastním před-produkčním rozvrhem a každý s vlastním úkolem vytvořit svůj vlastní filmový vesmír, který musel být dobově věrný.

Producent Marc Platt vysvětluje: *“Výroba tohoto filmu byla zajímavá, protože to bylo skoro jako bychom točili dva různé filmy. To reprezentuje mimořádnou cestu, kterou musel James Donovan podniknout. Nejdříve se s ním setkáme v Brooklynu, kde se ujme případu, což je jeden film a pak nečekaně odcestuje do úplně jiné části světa, do zcela odlišné kultury a to je zcela jiný film.”*

Producentka Kristie Macosko Kriegerová dodává: *“Bylo to dost složité. Chtěli jsme, aby se s námi diváci vydali na cestu. Z velké části jsme točili chronologicky. Vzhledem k časovému omezení jsme narazili na několik problémů během sestavování harmonogramu některých členů štábu, se kterými běžně spolupracujeme, což nám umožnilo poznat nové úžasné lidi, se kterými jsme nikdy předtím nepracovali, jako jsou Adam Stockhausen, skvělý filmový architekt, Kasia Walicka Maimone, kostýmní výtvarnice a skladatel Thomas Newman. Tito tři s sebou opravdu přinesli elán.”*

“Nebylo jediného dne, kdy nás nenapadlo, propána, to není jen nějaká malá podivná napodobenina... to je trojrozměrná, autentická, holografická reprezentace toho, co se skutečně odehrálo,” říká Tom Hanks.

Natáčení *Mostu špiónů* odstartovalo v září 2014 na Manhattanu a během následujícího měsíce produkce vytěžila maximum z různých městských architektonických stylů a jeho geograficky přilehlých čtvrtí. Za kamerou stál Janusz Kaminski. První záběry se točily na dolním Manhattanu na Wall Street, konkrétně na schodech federálního soudu na Foley Square.

Kaminského první film se Spielbergem byl *Schindlerův seznam* v roce 1993 a od té doby spolu natočili více než tucet filmů. Podle Platta: *“Jeden může začít větu a ten druhý ji*

dokončit. Tak dobře si rozumí. A výsledkem je pro nás filmové fanoušky možnost sledovat film a jeho krásu a tvar a to vše vzniká jakoby zázrakem mezi Januszem a Stevenem.”

Proslulý svou schopností zachytit dojemné detaily uprostřed ohromujících vizuálů, Kaminského hlavním cílem je budování filmové “gramatiky”, ve které se má příběh odvyprávět. Naštěstí v případě *Mostu špiónů* mimořádné lokace, dekorace a kostýmy nabídlly kameře nespočet příležitostí.

“Na spolupráci s Januszem se mi nejvíc líbí, že velmi rychle pochopím, o co mu jde,” říká Hanks. “Můžu se ho zeptat, co bude v záběru a on mi to řekne, takže mám tu výhodu spolupráce s někým, kdo mi pomáhá. Což pro mě znamená několik věcí: nezapackám záběr a dostanu další kousek Jamese Donovana do scény.”

Stanice metra na Broad Street na Manhattanu sloužila jako místo, kde byl Rudolf Abel sledován FBI a jako místo, kudy Donovan jezdil do práce. Producenti se domnívali, že bylo zapotřebí skutečného podzemního systému, aby mohli realisticky natočit vagón metra z platformy. Naštěstí správa newyorského metra byla nadšená spoluprací na filmu a umožnila přístup do stanice metra ve velmi brzkých ranních hodinách během jedné neděle.

Filmový architekt, Adam Stockhausen, držitel Oscara za *Grandhotel Budapešť* vysvětluje: *“Museli jsme pracovat bleskovou rychlostí, což znamenalo měnit plakáty a nápisy, svítidla a veškerou dekoraci od shora dolů. A pak jsme samozřejmě museli vše vrátit do původního stavu tak rychle, jak jen to bylo možné. Záběry z interiéru vlaku byly natočeny ve skutečných vozech metra z 60. let, které jsou jinak umístěny v newyorském dopravním muzeu.”*

V centru Manhattanu, kancelář newyorské advokátní komory, která se nachází v klasické historické památce na 44. ulici, poskytla ideální prostředí pro Donovanovu advokátní kancelář, navodila pocit starého světa velkých peněz a prestiže. Následovalo několik dalších lokací v Brooklynu, ve Flatbush a Brooklyn Heights, jelikož se v těchto čtvrtích stále najde relativně velké množství dobových staveb. V Ditmas parku, obytné ploše tvořené malebnými domky nacházejícími se na klidných, stromy lemovaných ulicích, Stockhausen našel ideální dům pro Donovana: krásný, samostatně stojící viktoriánský dům plný šarmu a s dobovými detaily, vpředu s verandou a malým dvorkem, což pomohlo navodit pocit Donovanovy silné vazby na jeho okolí.

Interiér domu Donovanových a ostatní interiéry byly postaveny v ateliérech Steiner Studios v Brooklynu. Macosko Kriegerová říká: *“Když jsem poprvé vstoupila do Donovanova domu, bylo to jako bych se vrátila v čase do 50. let. a ocitla jsem se na rodinné večeři. Adam Stockhausen dovedl každý malý detail v domě do dokonalosti.”*

Jakmile se začalo natáčet v Evropě, začala na členy štábu dýchat historie. Některá kultovní místa pomohla vykreslit v ostrých obrysech hrůzy, jakým byli východní Němci vystaveni. To v členech štábu hluboce rezonovalo a vědomí, čím si tito lidé prošli, vyvolávalo pocit úcty.

Letiště Tempelhof v jiho-centrální části Berlína, kde byly zřízeny historické vzdušné mosty v roce 1948 a 1949, bylo nezbytnou lokalitou. Na tyto vzdušné mosty došlo, když sovětská armáda uzavřela přístup do západní části města všemi jinými dopravními prostředky. Letadla z USA, Velké Británie, Kanady, Austrálie, Nového Zélandu a Jižní Afriky dopravila zásoby jídla a ostatního zboží obyvatelům města, aby se zabránilo hladu. Spielberg natáčel několik scén v Tempelhofu, včetně Donovanova a Powerseova návratu domů do USA uvnitř nákladního dopravního letadla americké armády. Scény se skutečným letounem U-2 a to jak na zemi, tak ve vzduchu, byly natočeny o několik měsíců později na Beale Air Force Base v Yuba County, v Kalifornii.

Sestřelení průzkumného letounu U-2 bylo natočeno na Tempelhofu, kde Stockhausen a jeho tým postavili repliku kokpitu U-2 na pohyblivé plošině, to posloužilo pro všechny blízké záběry Powerse v letadle. Podle Macosko Kriegerové: *“Bylo úžasné mít možnost natáčet s těmito starými letouny na krásných místech jako je Tempelhof, kde se události v příběhu ve skutečnosti odehrály...”*

Berlínský historický Glienický most, kde došlo ke skutečné výměně Abela a Powerse, posloužil jako základna pro historický vrchol příběhu. Most se klene přes řeku Havolu a je blízko Wannsee, kde se odehrála konference ve Wannsee v čele s Adolfem Eichmannem a dalšími architekty holocaustu. Během války most rozděloval Berlín na východní a západní... dnes spojuje Berlín s Postupimí.

Scéna, kdy se Donovan snaží projít přes kontrolní stanoviště východoněmecké stráže na Friedrichstraße, aby nepropásl schůzku s Wolfgangem Vogelem na sovětském velvyslanectví, byla natočena v centru Berlína. Friedrichstrasse nebo také tzv. Checkpoint Charlie, je nejznámější hraniční přechod mezi východním a západním Berlínem. *“Většina lidí předpokládá, že to byl jediný způsob, jak se dostat do východního Berlína, ale není tomu tak,”* poukazuje Stockhausen. *“Mohli jste nastoupit na S-Bahn, přejet přes hranice a vystoupit ve stanici Friedrichstrasse, ale pak jste museli stejně projít kontrolním stanovištěm, než jste se dostali na Východ.”*

Nalézt v Berlíně místo, kde by se dala scéna natočit, zpočátku představovalo pro filmaře velkou výzvu, vzhledem k tomu, že stanice Friedrichstrasse je dnes modernější než v dobách studené války. Ale Stockhausen přišel s řešením. Zrekonstruoval stanici pomocí mohutného, rezavého nadjezdu v blízkosti jiné S-Bahn stanice, která se táhla podél rozpadající se cihlové zdi.

Aby natočili zásadní scény v příběhu, které se odehrály u berlínské zdi, filmaři odcestovali do Wroclawi v Polsku, přibližně čtyři hodiny jihovýchodně od Berlína. Wroclaw byla ve špatném stavu v důsledku ekonomické krize a léty zanedbávání. Město se tak podobalo městu zpustošeném válkou. Wroclaw byla původně součástí Německa ještě předtím, než byly přepsány hranice a jmenovala se v té době Breslau, takže veškerá architektura byla v německém stylu. Podle Platta: *“Mnohých budov se od války nikdo nedotkl... V některých domech jsme dokonce našli díry po kulkách.”*

Když se Donovanův příběh odehrál, Berlínská zeď se zrovna stavěla a Spielberg chtěl, aby diváci viděli, že se staví i na filmovém plátně. První varianta, která se postavila, byla provizorní zeď z betonových bloků s ostnatým drátem. Ta byla rychle nahrazena variantou, kterou veřejnost rozpozná i dnes: vyztužené cementové bloky s enormní trubkou na vrcholu, tato varianta byla mnohem robustnější a bylo obtížnější ji přelézt.

Stockhausen a jeho tým postavili přibližně 270 metrů dlouhou zeď v různých fázích její stavby, použili při tom stejné materiály a stejné měřítko jako originál. A je to v momentě, kdy do příběhu vstoupí americký student Frederic Pryor, kdy diváci poprvé Berlínskou zeď uvidí. Pryor navštíví svého profesora ve východním Berlíně (jehož dcera je shodou okolností také jeho přítelkyní). Když se snaží vrátit na Západ, nešťastně se střetne s východoněmeckou pohraniční stráží, která ho zatkne. Donovan poprvé uslyší o Pryorovi, když přicestuje do východního Berlína a odmítá zemi opustit, pokud nebude Pryor zahrnut do výměny za Abela.

Konečný výsledek na filmovém plátně zprostředkuje nejen hrůzu Berlínské zdi, ale stejně tak i zmatek. Spielberg říká: *“Berlínská zeď byla opravdu symbolem, ale nepůsobila jako San Quentin nebo Alcatraz nebo nějaká jiná obrovská federální věznice. Samotnou zeď nebylo vlastně docela tak těžké přelézt, jen jste se neodvážili to udělat. Když jsme natáčeli, podíval jsem se na zeď a kladl jsem si otázku ‘Opravdu se to stalo? Byl Berlín opravdu takto rozdělen?’ Připomnělo mi to dobu, kdy se začaly stavět zdi po celém světě, většina z nich byla neviditelná, nicméně to byly zdi.”*

“Bylo to děsivé a působilo to, jako by měla stát navěky,” dodává Hanks. *“To, co architekt Adam Stockhausen dokázal udělat se zdí, najít dokonalou křížovátku ve městě Breslau v Polsku, která zcela odpovídala architektuře té doby, bylo opravdu úžasné.”*

Filmaři točili v Berlíně, zrovna když se slavilo 25. výročí pádu Berlínské zdi. Přestože se Berlín zcela nacházel v sovětské části Německa, Východní Berlín byl součástí Sovětského svazu, ale západní Berlín ne. Obyvatelé města mohli přecházet tam a zpět, dokud NDR nepostavila Berlínskou zeď, která dvě města oddělila, a průchod byl možný pouze v jednom z několika kontrolních stanovišť umístěných podél zdi.

Dne 9. listopadu 2014 se tisíce lidí shromáždily na Postupimském náměstí, aby si připomněli den, kdy východoněmecká vláda zrušila cestovní omezení mezi východním a západním Německem. Pro herce a štáb bylo natáčení ve stanici Friedrichstraße vytvořené Stockhausenovým týmem, živou připomínkou podmínek, sledování a deprivace, ve které východní Němci žili.

Část kontrolního stanoviště na Friedrichstrasse byla Stockhausenem a jeho týmem také zrekonstruována ve Wroclawi, včetně kultovní značky, která zní: *Opouštíte americký prostor* a to ve třech jazycích. Tato lokace byla využita během natáčení sekvence, ve které je Frederic Pryor v doprovodu Vogela přiveden k hraničnímu přechodu. *“To místo bylo pozoruhodné,”* říká Platt. *“Měli jste pocit, jako byste v té době žili.”*

Mark Rylance souhlasí: *“Dekorace a lokace byly neuvěřitelně krásné s úžasným množstvím detailů. Pro nás pro herce je velmi inspirující, být obklopeni tak talentovanými lidmi, kteří dělají svou práci s láskou. Je to kombinace všech těchto řemesel, která udělá ve výsledku skvělý film.”*

Dobové barvy a textury

V *Mostě špiónů* kostýmní výtvarnice Kasia Walicka Maimone, mezi jejíž filmy patří *Foxcatcher* a *Až vyjde měsíc* byla zodpovědná za zprostředkování doby prostřednictvím kostýmů a doplňků. Avšak největší výzvou pro ni bylo stát se dobrou posluchačkou. Vysvětluje: *“S každým dalším projektem musíme přijít na nový způsob, jak uchopit, co nám příběh říká a opravdu pochopit barvu jeho období a subtilním způsobem ji reprezentovat, aby nám pomohla příběh vylíčit a ne ho znásilnit.”*

Walicka Maimone si udělala výzkum, který dokázal, že se lidé v pozdních 50. a 60. letech hezky oblékali. *“Muži a ženy byli více formálně oblečení, což představovalo obleky a klobouky u mužů a šaty, kostýmky a sukně u žen,”* říká. *“Pánské obleky nepřipomínaly ty dnešní. Byly konstruovány jiným způsobem podle starší tradice, formovaly jiný tvar těla, měly jiný střih rukávu, kalhot a látky měly silnější vazbu.”*

Most špiónů byl její první filmovou spoluprací se Stevenem Spielbergem. Byla nadšená, když zjistila, že hovoří stejným jazykem a sdílí podobný vizuální koncept. Spolu s výtvarníkem Adamem Stockhausenem se ponořila do světa postav a doufala, že o nich najde kousek pravdy. Naštěstí měla velkou volnost při vytváření jejich vzhledu, který každou postavu definoval.

Pro kostýmy Mary Donovanové v podání Amy Ryanové, Walicka Maimone čerpala inspiraci v šatníku Jackie Kennedyové. Zdůraznila vzhled Ryanové perlovým náhrdelníkem a brýlemi, které se podobaly těm, jež nosila Donovanova manželka. *“Měli jsme spoustu užitečných informací o skutečné Mary Donovanové, většinu z nich shromáždila Amy, včetně některých úžasných fotografií z osobní rodinné sbírky,”* říká Walicka Maimone. *“Tyto fotografie nám pomohly pochopit její podstatu, kým tato žena vlastně byla. Vytvořili jsme pro ni mnoho modelů, včetně zeleného kabátu, který nosí v soudní síni. Ten reprezentoval danou éru a podprahově zprostředkoval atmosféru té doby.”*

Ryanová říká: *“Vytvořila tyto krásné dobové styly. A i když jsou mé kostýmy více ležérní, jeden byl hezčí než druhý. Spodní prádlo tehdy mnohem více škrtilo než to, na které jsem zvyklá dnes, což mi, věřte tomu nebo ne, pomohlo dostat se do postavy, protože jsem se musela pohybovat jinak.”*

Kostýmy odrážely kulturu a dobu tohoto příběhu a pomáhaly formulovat režisérovi vizi. *“Kostýmy byly mimořádné,”* říká Hanks. *“Každý umí zajít do kostýmního fundusu a zapůjčit si oblek, ale ten nakonec vypadá jako oblek z půjčovny. Já nevím, jak to dělala, ale Kasia vždy přicházela s novými nápady a u všech, i u uniformy servírky v berlínském hotelu Hilton... ale to je to, co umělci dělají.”*

Při natáčení v exteriérech dobové kostýmy, které nosili statisti, pomohly podpořit dojem, že se tyto scény odehrály v poněkud vzdálené, přesto rozpoznatelné minulosti. V některých scénách se objevilo více než 300 komparsistů, od diváků a novinářů u soudu, po cestující v metru a chodce na ulici. A za chladných dnů to vyžadovalo nejen změnu oblečení, ale i příslušných doplňků jako jsou klobouky, šály a rukavice.

“Naším úkolem bylo v těchto filmových scénách podpořit dojem reality,” říká Walicka Maimone. “Mluvili jsme o každém komparsistovi, který se musel nechat dobově ošatit, protože musel účinně reprezentovat dav, musíte mít dobrý mix lidí. Když máte představit dav, který reprezentuje humanitu a život v ulicích New Yorku, začíná spolupráce s castingovou režisérkou, protože je mnohem jednodušší, když oblékáte lidi, kteří mají zajímavé tváře.”

Stejně důležité bylo, aby všechny barvy šatníku odpovídaly konkrétnímu časovému období. Scény z New Yorku nabízely kostýmy, které byly mnohem více barevné, což představovalo úspěšný, obchodem řízený svět Ameriky 50. let. Ženy nosily převážně zelenou, hnědou a žlutou, zatímco muži hnědou, šedou a námořní modř. V Berlíně byly barvy vzácné, tlumené, většinou bylo všechno černé anebo matně šedé, to odráželo ponurou městskou atmosféru té doby.

“Potřebovali jsme efektivně reprezentovat dobu a barvy té doby, takže jsme společně s Adamem zmapovali všechny barvy ve filmu, abychom měli jistotu, že jsou v rovnováze,” říká Walicka Maimone.

Nálada a emoce v příběhu

Thomas Newman, člen legendární hudební rodiny Newmanů (patří sem otec Alfred, bratr David, strýcové Lionel a Emil a bratranec Randy), přijal úkol napsat hudbu, která by doplnila silný příběh Jamese Donovana, aniž by ho přemohla. Slovy Toma Hankse: *“Skvělá filmová hudba se pozná podle dvou kritérií: když hraje pod obrazem, tak si jí nevšimnete nebo hraje a vy si bez ní scénu nedokážete představit.”*

Skladatel, mezi jehož filmy patří *Těžká váha*, *Mariňák* a *Jako malé děti*, říká: *“Je to americký příběh - obtížné bylo přijít na nejlepší způsob, jak reprezentovat Ameriku způsobem, který nebyl příliš “sladký” a zároveň reprezentoval Donovanovy ideály. Nakonec to skončilo u rodinných hodnot, smyslu toho, co to znamená být Američan v tom nejvíce zidealizovaném slova smyslu.”*

Společnost DreamWorks v průběhu let spolupracovala s Newmanem na mnoha filmech, včetně tak uznávaných titulů jako jsou *Černobílý svět*, *The Road to Perdition* a *Americká krása*, ale *Most špiónů* byl prvním filmem, kdy hudební skladatel skládal pro film Stevena Spielberga. *“Steven byl skutečným spolupracovníkem,” říká Newman. “Velmi dobře rozumí umělecké spolupráci a chce z lidí dostat to nejlepší. Takový je Steven.”*

Hudba vždy hrála klíčovou roli ve Spielbergových filmech, ale od prvního dne si představoval *Most špiónů* jinak. Ve snímku *Zachraňte vojína Ryana* je přibližně 38 minut

hudby a asi 38 až 40 minut hudby se najde v *Mostu špiónů*, přičemž tam nehraje žádná hudba po dobu prvních 20ti minut. Spielberg vysvětluje: *“Mnoho z mých filmů je závislých na hudbě, ale neměl jsem pocit, že by to měl být případ Mostu špiónů, stejný pocit jsem měl i u Zachraňte vojína Ryana.”*

“Je to dost přesvědčivé,” říká Newman. *“Zvuky New Yorku opravdu navodily pocit očekávání toho, co se Abelovi stane. Pád letadla Francis Gary Powerse také skvěle funguje bez hudby. Je to vzrušující, že je to všechno postavené na zvukových efektech.”*

Když začne hrát Newmanova hudba, je nenápadná a geniální ve své jednoduchosti. Jak se Donovan stále více zapojuje do aktivit CIA, hudba roste z jednoduchého klavíru po plnou orchestraci. Je to jemný rozdíl, ale takový, kterému Spielberg věřil, že dodá přátelství mezi Abelem a Donovanem emocionální váhu. Filmovou hudbu zahrál orchestr 85ti muzikantů a občas byl doplněn mužskými sborovými vokály. Newman byl v tomto ohledu velmi opatrný. Vysvětluje: *“Co se týče tohoto rozhodnutí, nechtěl jsem, aby hudba říkala, ‘Dobře, tady je Rusko a tady je Amerika a Rusko bude zastoupeno hlubokými mužskými hlasy.’ Chtěl jsem toho využít, jen abych podpořil přesvědčivost příběhu.”*

Spielberg Newmanovi jasně naznačil, že neočekával hudbu ve stylu Johna Williamse. *“Steven má velice blízký a velmi úspěšný vztah s Johnem Williamsem. ‘Povzbuzoval mě, abych psal hudbu, která odráží mou vlastní estetiku a nesnaží se odpovídat té Johnově,’* říká Newman. *“Znám Johna dlouho, ale vždycky jsem věděl, že jsem nechtěl skončit jako John Williams třetí kategorie, protože jeho styl byl tak určující pro to, co filmová hudba představuje.”*

Spielberg se přidá: *“Bylo to pro mě zničující. John měl zdravotní problém a naštěstí už je v pořádku, díky Bohu. Vždy jsme pracovali společně a po 42 letech s ním nepracovat pro mě bylo téměř nepochopitelné. V jednu chvíli moje reakce byla nemít hudbu vůbec... vycházela by pouze z gramofonů a rádií. Pak jsem si ale uvědomil, že tam byly části, kterým by partitura prospěla a první člověk, který mi přišel na mysl, byl Tom Newman.”*

“Když jsem se Stevenem sešel, abychom diskutovali o hudbě, vždy se na svůj film díval jako někdo, kdo si ho chce užít, na rozdíl od někoho, kdo má jasné úmysly,” říká Newman. *“Takže naslouchal a reagoval, což bylo velmi obohacující, protože jsem cítil, jako bych našel svůj vlastní hlas a ten byl Stevenem přijat.”*

I když John Williams nemohl kvůli zdravotní indispozici složit hudbu k tomuto filmu, chystá se napsat hudbu ke Spielbergově příštímú snímku *The BFG*.

~ STŘIHOVÁ SKLADBA ~

Tvarování filmu o odvážných činech obyčejného muže rodinného typu, který se proměnil ve vyjednavče během studené války, představovalo pro střihače Michaela Kahna jedinečnou výzvu. *“Je to velký film se spoustou dialogů,”* vysvětluje Kahn. *“Je natočený spíše tradičním způsobem, kdy se dialog stává klíčem. Steven chtěl, aby se*

diváci opravdu dostali do dialogů a přemýšleli o věcech, takže jsme to nemohli stříhat jako akční film. Navíc herecké výkony Toma Hankse a Marka Rylance byly v některých momentech tak fascinující, že bylo těžké do nich stříhnout.”

Pro Spielberga bylo důležité, že James Donovan zůstal ústředním bodem příběhu a fakt, že na začátku filmu nebyla žádná hudba, pomohl k posílení děje a zdůraznění dialogu. Kahn vysvětluje: *“Díky tomu, že jsme na začátku neměli hudbu, jsme opravdu měli příležitost poznat, jaký život Donovan žije a rychle jsme poznali jeho charakter, protože jsme slyšeli všechny dialogy tak jasně.”*

Kahn je jedním z dlouholetých spolupracovníků Spielberga. Jejich vztah se datuje do roku 1977, kdy spolupracovali na *Blízkých setkáních třetího druhu*. Podle Hankse: *“Matt Charman si uvědomil, že na tomto příběhu bylo něco fantastického a napsal scénář. A pak se přidali bratři Coenové.”*

Spielberg si s Kahnem a jeho týmem pouštěl denní práce a vybíral scény, které nakonec skončily ve filmu. A protože rád stříhá, ještě během samotného natáčení, Kahn byl schopen sestavit první verzi poměrně rychle. *“Je skvělé mít možnost ukázat mu sestřih, když ještě točí a získat jeho zpětnou vazbu,”* říká Kahn.

Další výzvou pro Kahna bylo stanovit nejlepší způsob, jak efektivně zkombinovat příběhy čtyř různých postav: Jamese Donovana, Francise Gary Powerse, Rudolfa Abela a Frederica Pryora a zároveň ukázat, jak byli všichni propojeni, i když byl každý úplně jiný. *“To je součást magické spolupráce Michaela Kahna se Stevenem..., jsou schopni dát ty věci dohromady tak, že působí jednotně a beze švů,”* říká producentka Kristie Macosko Kriegerová.

~ S REŽISÉREM V ZÁKULISÍ ~

Spielbergova intuice, jak spojit kameru a vizuální vyprávění s textem a podtextem a postavami je úžasná. *“Každý režisér je vizuální vypravěč, ale to, co dělá Stevena jedinečným, je to, že dokáže vnímat a přijímat vše, co se kolem něj děje,”* říká producentka Kristie Macosko Kriegerová. *“Dostává ze svých spolupracovníků to nejlepší za všech okolností, protože jim věří. Takže během natáčení jsou všichni v klidu, věří si a dělají svou práci dobře.”*

Janusz Kaminski ve své roli kameramana potřeboval vymyslet kreativní způsob, jak střízlivě oživit dobu, aniž by to přestřelil, protože věděl, že přílišné používání vizuálních metafor působí falešně. Spielberg vysvětluje: *“Neměli jsme rozpočet na to, abychom využili blue screenu a vygenerovali kilometry a kilometry digitálních dobových staveb, které bychom viděli za oknem. Tak jsme na okna přidali jinovatku. Pak Janusz nasměroval veškeré světlo z jednoho okna a to dodalo první schůzce mezi Donovanem a Abelem skutečný dojem chladu. Jak se mezi nimi začal vyvíjet přátelský vztah, chladné světlo, jakýsi druh stěny mezi nimi, začalo v průběhu příběhu pomalu ustupovat.”*

“Sledovat Janusze při práci je fenomenální zážitek,” říká Macosko Kriegerová. “Vidí věci, které nikdo z nás vidět nedokáže a vidí je ve světle. Přesně ví, kde má být kamera a zdá se to pro něj být tak instinktivní.”

Přínos producentů Kriegerové a Marca Platta byl zcela zásadní. Tom Hanks vysvětluje: *“Kristie ví všechno. Scénář zná lépe než já a rozumí podtextu každého rozhovoru, který se Stevenem vede. Bez ohledu na to, co se s Kristie v daném okamžiku děje, můžete k ní přijít a pustit se s ní do plnohodnotného rozhovoru na jakémkoliv téma. Dokáže vám říci, jak se přesně věci v daný okamžik mají.”*

Hanks dodává: *“Marc nikdy nezapomíná na historii, období a herecké obsazení, vidí to jako jednobuněčného tvora. Producenti jsou často zavázáni režisérovi, protože bez režiséra by jejich film nevznikl. Ale myslím, že Steven je stejně tak zavázán Kristie a Marcovi, protože bez nich by neměl kreativní svobodu a možnost přemýšlet o své práci z čistě filmového hlediska.”*

“Steven je rodinný typ,” říká Mark Rylance. “Neuvědomil jsem si, jak důležitá je pro něj rodina a kolik času jí věnuje, dokud jsme spolu nazačali pracovat. Nevím, jak to zvládá, vzhledem k tomu, jak moc je zaneprázdněný.”

Podle Spielberga jsou některé z nejlepších momentů v jeho filmech náhody, třeba i náhody týkající se diváckého výkladu. *“Jindy se jedná o rozhodnutí, u kterých se modlím, že je diváci při sledování filmu objeví,” říká. “A to je ta nejspokojivější věc: když máte nějaký úmysl a lidé pochopí, jaký byl váš záměr a líbí se jim to. To je pro mě největší odměnou.”*

Zejména jedna událost na herce silně zapůsobila - neúmyslné rozbití použitých žárovek z fotografických blesků novinářů. Došlo k němu po přečtení Abelova rozsudku u soudu, kdy média obklopila Donovana, jeho manželku Mary a Thomase Watterse. Rylance vysvětluje: *“Steven přišel s nápadem využít těchto vyřazených odhozených žárovek jako způsob, jak podpořit drama, když Mary, která je evidentně zaskočena médii, udělá krok zpět a její vysoký podpatek rozdrťí jednu ze žárovek.”*

Amy Ryanová dodává: *“Steven dostal tento nápad okamžitě. Viděla jsem ho, jak si kleká na zem vedle kamery, aby se podíval, jak bude rozbití žárovek vypadat. Díky tomu, jak Steven tuto scénu natočil, se toho o Mary hodně dozvíme.”*

“Steven uvažuje filmově,” říká Hanks. “Jeho schopnost odvyprávět důležité okamžiky obrazem, je důvodem, proč je to Steven Spielberg. A dělá to znovu a znovu a vy můžete jen stát a dívat se.”

Kromě toho, že je úžasně zdatný filmař, Spielbergovi upřímně záleží na jeho hercích a hluboce respektuje jejich řemeslo. Neustále hledá způsoby, jak vytvořit příběh tím nejjednodušším a nejpřirozenějším možným způsobem. Hanks říká: *“Steven a já již mluvíme ve zkratkách.”*

Rylance byl ohromen množstvím příprav, které *Most špiónů* obnášel. Připomíná mu to renesanční dílnu. *“Steven přijde a vidíte ho, jak pozorně vnímá vše kolem,”* říká. *“Rozhoduje o celkovém výsledku a o všem, co prochází obrazem, o scéně, hercích na pozadí, o všech pohybech. Když jsem ho sledoval, představoval jsem si Leonarda da Vinci při práci. Byl jako malíř, jen pracoval s pohyblivými obrázky.”*

Hanks se přidá: *“Když se dostavíte na Stevenovo natáčení, nejen že je scéna již postavená, a to nejen fyzicky, ale i hluboko uvnitř Stevenovy mysli. Vaším úkolem je udělat přesně to, co chce, abyste dělal, ale zároveň očekává, že přidáte něco ze sebe. Má film ve své hlavě již postříhaný dávno předtím, než se objevíte na place. Čte si scénář znovu a znovu a znovu, takže ví, co bude dělat, filmařsky, pět týdnů dopředu.”*

Most špiónů byl obrovskou lekcí i pro Ryanovou. *“Steven je tak nadšený tím, co dělá, že je to nakažlivé,”* říká. *“Byly chvíle, kdy jsem ho pozorovala při práci a najednou se jeho oči rozzářily, skoro jako by mu bylo zase 12 let a stále točil filmy u rodičů na zahradě.”*

Spielberg také klade velký důraz na děj. Zatímco někteří režiséři se zaměřují na emoce herců nebo krásu obrazu, jeho více zajímá, co si představuje divák. Macosko Kriegerová říká: *“Na Stevenovi je skvělé, že je opravdu rád na place. Ráno, když se dostaneme do práce, tak se ho zeptám ‘Je na světě něco jiného, co bys teď raději dělal?’ a on mi odpoví ‘Ne’ a je to pravda. Ví, že má neuvěřitelné štěstí, že dělá to, co dělá.”*

“Neměli bychom našim nepřátelům ukázat, s kým mají tu čest?”

James Donovan

~ OBYČEJNÝ MUŽ V NEOBYČEJNÉ SITUACI ~

Někdy je pravda podivnější než fikce a *Most špiónů* je neuvěřitelný příběh obyčejného člověka, který se ocitl v mimořádné situaci. Je to o to přesvědčivější, že hlavní postava příběhu je skutečná osoba.

Kvůli jeho vztahu s Rudolfem Abelem, byl James Donovan podroben velké pozornosti ze strany médií a široké veřejnosti. Zároveň to byl zdroj fascinace pro Spielberga - představa, že lidé často dělají ukvapené závěry, mu pomohla definovat způsob, jak se tématu zhostit. Vysvětluje: *“Máme tendenci v příbězích hned hledat darebáka a hrdinu a rychle je označkovat. Zároveň však v případě darebáka přestáváme být empatictí. Sympatizujeme pouze s hrdinou a nepřičítáme žádné zásluhy darebákovi. Tím se stáváme velmi jednostrannými a naše tolerance jde stranou.”*

Spielberg pokračuje: *“Jedna z věcí, které jsem si na tomto příběhu oblíbil, byla, že ne každý, kdo se zdá být padouchem, jím ve skutečnosti musí být. Není snadné fandit někomu, kdo je špión a ohrožuje národní bezpečnost naší země... jak by nám mohlo na takovém člověku záležet? Ale v tomto případě nám na něm záleží a to bylo důvodem, proč jsem se do tohoto projektu pustil.”*

V příběhu lidé soudí Rudolfa Abela za to, kým si myslí, že je a co si myslí, že dělá. Ale James Donovan v něm vidí něco jiného. Francis Gary Powers je souzen jako někdo, kdo padl do rukou nepřítele, přesto ho Donovan vidí jako pilota, který se choval zásadově, když nevyzradil žádné tajemství a nenechal se zlomit.

“Na konci filmu dojde na nádherný okamžik, kdy lidé v metru, kteří Donovana dříve podceňovali, si při pohledu na něj uvědomí, čeho dosáhl, a přiznají si, že se mýlili,” říká producentka Kristie Macosko Kriegerová. *“Je to pro jeho postavu fantastický moment.”*

James Donovan se pohyboval v neznámých vodách mezinárodních intrik a zhostil se svého úkolu se skromností, která tak nějak patří k hrdinským činům tohoto druhu. Stal se neopěvovaným civilním hrdinou a inspirací pro neuvěřitelně silný příběh a film.